

drift for transition

Voorbij de verlenging

**Met samenspel van praktijk en beleid naar
doorbraken voor transformatieve verandering**

Floor van den Elzen
Sophie Buchel

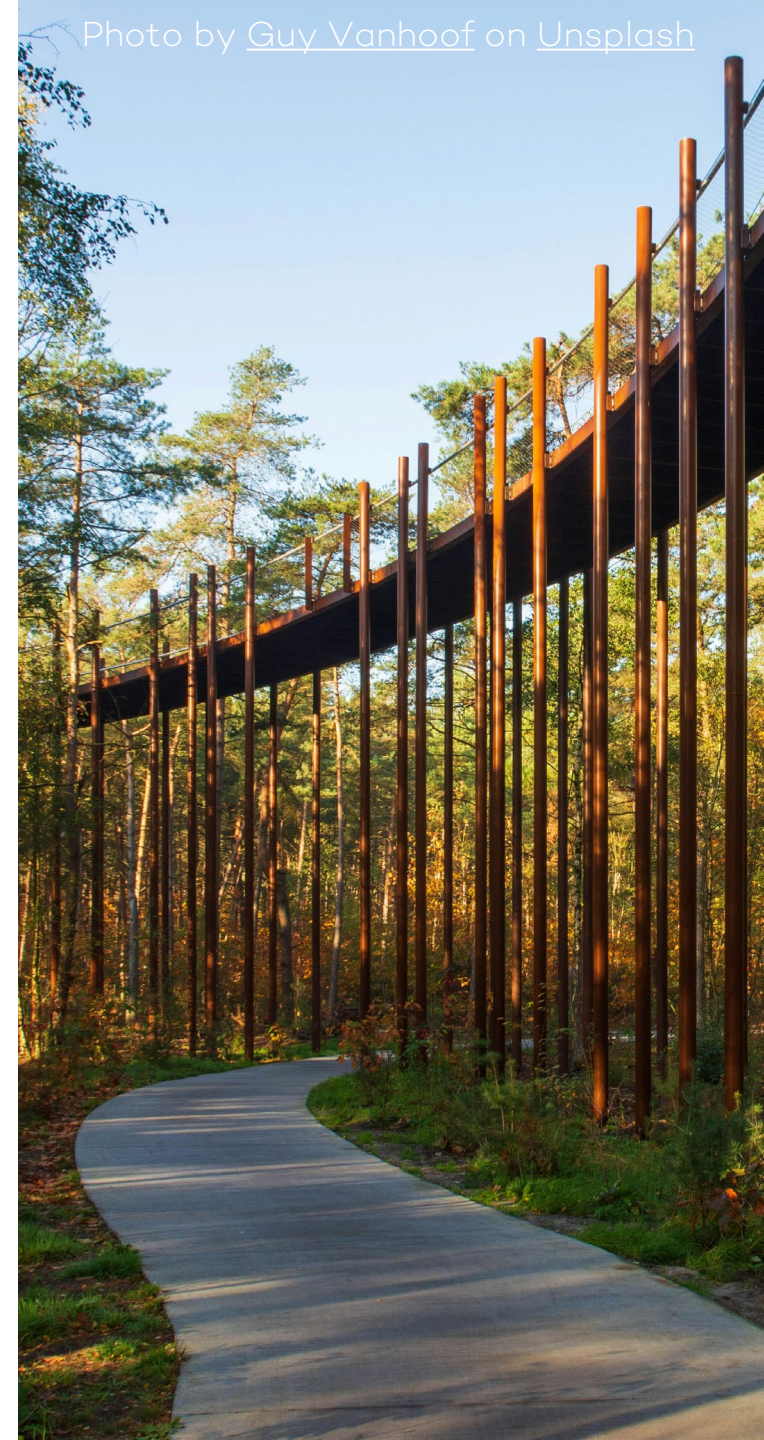
31 juli 2025

Lerende evaluatie proeftuinen
Toekomstscenario Kind- en
Gezinsbescherming

Erasmus

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Samenvatting	4
Een hardnekkig regime	5
Transitiedynamiek	9
Aanbevelingen voor vervolg	17
Over DRIFT	26

Aanleiding

In opdracht van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt op verschillende plekken in het land een nieuwe manier van werken ontwikkeld en beproefd. In 2025 zijn er 10 gesubsidieerde proeftuinen actief. Om de volgende stappen in de ontwikkeling van de Toekomstscenario te informeren, is DRIFT gevraagd om het werken met de proeftuinen te evalueren vanuit transitiekundig perspectief. Dit betreft nadrukkelijk geen onderzoek naar de inhoudelijke opbrengsten van de proeftuinen.

Hoofdvragen voor de lerende evaluatie:

- Hoe heeft het werken met proeftuinen de afgelopen jaren bijgedragen aan het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming?
- Welke suggesties kunnen worden gedaan voor het bevorderen van de gewenste transformatie, inclusief het blijvend leren van en met de praktijk?

Over dit onderzoek

De bevindingen die we in deze rapportage delen zijn gebaseerd op een **kortlopende evaluatie van de proeftuinaanpak uit transitieperspectief**.

- **Kortlopend:** De inzichten zijn gebaseerd op interviews* en leersessies uitgevoerd in het voorjaar van 2025.
- **Evaluatie:** We hebben vooral teruggekeken naar de afgelopen 5 jaar werken met proeftuinen, maar ook gesproken over vervolgstappen.
- **Proeftuinen:** Binnen het Toekomstscenario hebben we specifiek gekeken naar de werking van de proeftuinen als experimenten richting systeemverandering (niet de lokale effecten).
- **Transitieperspectief:** We doen deze evaluatie vanuit transitiekunde als relatieve buitenstaanders in de inhoud van kind- en gezinsbescherming.

***Gesprekspartners:** o.a. proeftuinen, ervaringsdeskundigen, programmteam, opdrachtgevers, partners, professionals

Samenvatting: kerninzichten transitiegerichte evaluatie

Een hardnekkig regime

- Het historisch gegroeide “regime” komt steeds verder onder druk te staan.
- Met de decentralisatie van 2015 is destabilisatie geforceerd richting maatwerk.
- Druk neemt toe, maar een echte transitie blijft uit.
- Leidende principes krijgen steeds meer contouren.
- De proeftuinen dragen bij aan versnelling, maar het regime opereert nog grotendeels vanuit oude principes.

Transitiedynamiek

- Er speelt veel transitiedynamiek in kind- en gezinsbescherming.
- Zowel in breed gedeelde observaties richting verandering, én in de manier waarop het schuurt en vastloopt.
- Een transitiebril kan helpen dynamieken te onderscheiden, te duiden en erop te sturen.
- Én een risico wanneer je dit niet doet: weglekkende energie en moed bij vernieuwers.

Aanbevelingen voor vervolg

1. **Transitieperspectief:** Neem een blik op transitie en bijbehorende dynamiek aan.
2. **Sturing in transitie:** Niet alleen opbouw, maar ook om- en afbouw zijn nodig.
3. **Leren in en met de praktijk:** Richt een leerproces in gericht op actie.
4. **Transformatief vermogen:** Werk met praktijk én beleid aan gerichte institutionele doorbraken.

Transitie & regime

Een hardnekkig regime

Een hardnekkig regime in kind- en gezinsbescherming

- Al decennialang zijn er **zorgen** over de inrichting van kind- en gezinsbescherming (0-100) en gerelateerde incidenten.
- Vanuit transitieperspectief herkennen we dit als een **historisch gegroeid “regime”** (zie tekstvak) dat steeds verder onder druk komt te staan en destabiliseert.
- Dit regime reproduceert al zeker 50 jaar **dezelfde effecten**, op basis van kenmerken als gelijke behandeling, rigide procedures, risicomijding en wantrouwen richting gezinnen.
- Er is transitiedynamiek zichtbaar, onder andere door **geforceerde destabilisatie** door de decentralisatie van 2015, maar dit resulteert niet automatisch regimeverandering.
- De proeftuinen lijken een bijdrage geleverd te hebben aan **versnelling**, maar vernieuwingen lopen op tegen het robuuste karakter van de status quo.

Transitie:

Een fundamentele, **niet-lineaire** systeemverandering in het dominante **regime**, oftewel de optelsom van:

cultuur

gedeelde beelden, waarden, geaccepteerde ideeën, paradigma's

structuur

organisaties, wetten en regels, technologieën, fysieke infrastructuur

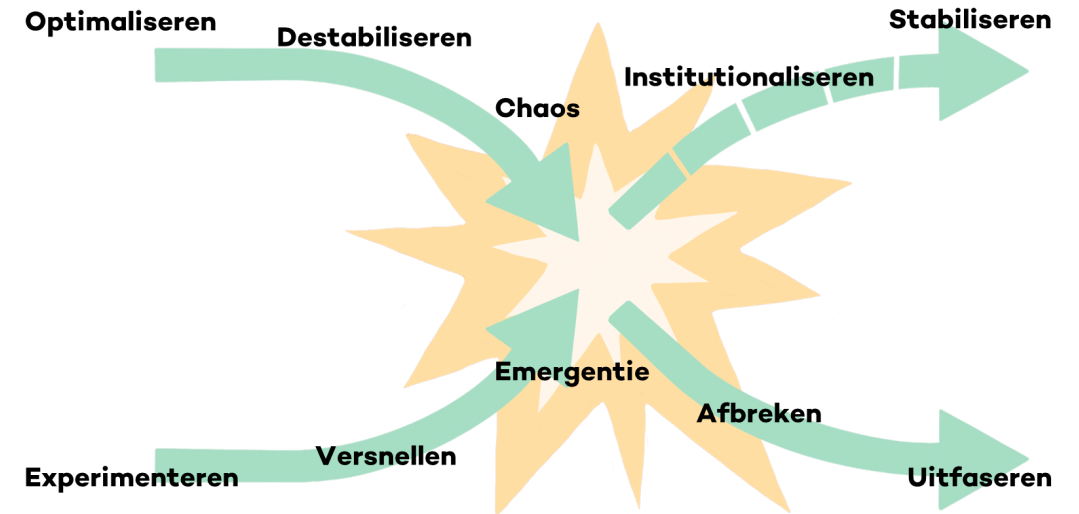
werkwijze

dagelijkse routines, protocollen, gedrag, acties

...op het niveau van een maatschappelijk (deel)systeem op **lange termijn** (zeker 20-50 jaar), met een hoge mate van complexiteit en onzekerheid.

Het regime reproduceert al zeker 50 jaar dezelfde effecten

- Door toenemende druk op het systeem vond in de tweede helft van de 20^e eeuw de eerste voorontwikkeling plaats van een transitie, maar was het regime nog bezig met het stabiliseren van de vorige historische transitie (vroeg 20^e eeuw).
- Dit **historisch gegroeide regime** kenmerkt zich door gelijke juridische behandeling, rigide procedures, risicomijding en wantrouwen richting gezinnen.
- Al decennia produceert het regime ongewenste effecten: veel gedwongen maatregelen, hevige incidenten en calamiteiten, groeiende kosten, onvrede op de werkvloer, etc. Dit zijn **persistente problemen** die blijven terugkomen.

X-curve van transitiedynamiek: Loorbach et al. (2017), Hebinck et al. (2022)

- Al zeker 50 jaar wordt er met o.a. wet- en stelselwijzigingen 'hervormd', maar zonder echte doorbraak*. Het regime blijkt in alle reuring veerkrachtig. Beleidshervormingen zijn onderdeel van het regime geworden.

*Sharon Stellaard (2023). *Boemerang beleid: over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid*. Boom Bestuurskunde.

Er is transitiedynamiek zichtbaar, maar betekent nog geen automatische regimeverandering

- Met de decentralisatie in 2015 is destabilisatie van het systeem geforceerd met een fundamentele omslag van rechtsgelijkheid naar ‘ieder het zijne’ ofwel maatwerk als uitgangspunt*. Maar de gewenste effecten hiervan zijn uitgebleven.
- Het domein is in **padafhankelijkheid terecht gekomen** waarin met telkens nieuwe structuren (reorganisaties, decentralisaties, wetswijzigingen) oude culturen en werkwijzen gereproduceerd worden.
- De **uitgangspunten** voor de gewenste transitie krijgen steeds duidelijker vorm, nu in de leidende principes (gezinsgericht, eenvoudig, rechtsbeschermend, transparant, en lerend).
- Inmiddels **loopt de druk zover op** dat incidenten, crises, kosten en werkdruk onvermijdelijk toenemen totdat het regime zich fundamenteel heeft aangepast.
- De proeftuinen lijken een bijdrage geleverd te hebben aan **versnelling** van een nieuwe praktijken, maar het regime opereert nog grotendeels vanuit de oude principes.

“Begint u de omvang te zien van de uitdaging waarvoor u gesteld bent?”, vraagt Donner het publiek. Beleid op maat impliceert dat het karakter van de uitvoering verandert.

Uit: “Ieder het zijne”, een verhaal n.a.v. de Divosa-toespraak door Piet Hein Donner, die als Vicepresident van State sprak over het vervolg van de hervormingen na de decentralisatie.

[Lees het verhaal hier.](#)

Beweging en vastlopen

Transitiedynamiek

Wat zien we nu?

- We zien veel transitiedynamiek in kind- en gezinsbescherming.
- Dit zien we zowel in breed gedeelde observaties onder betrokken actoren, én in de manier waarop het tussen hen schuurt en vastloopt.
- Een transitieperspectief kan helpen dynamieken te onderscheiden, te duiden en erop te sturen.
- En er is een risico wanneer je dit niet doet. De actoren die nieuwe manieren van doen, denken en organiseren ontwikkelen en versnellen, kunnen bij uitblijvende fundamentele verandering opbranden.

Photo by [Tim Johnson](#) on Unsplash

De meeste actoren in het systeem onderschrijven:

Breed gedeelde observaties

Urgentiebesef: *De huidige manier van denken, doen en organiseren is onvolhoudbaar.*

De grote hoeveelheid dwangmaatregelen, het “estafette-model” en de gevolgen voor gezinnen worden breed vertaald naar een noodzaak voor fundamentele verandering.

Ook breder in de samenleving zijn tekenen te zien van dergelijke destabilisatie in verbonden dossiers in het sociaal domein, zoals de toeslagenaffaire, de wooncrisis en groeiende druk op bestaanszekerheid.

De nieuwe praktijk: *Nieuwe werkwijze brengt verlichting voor gezinnen en professionals.*

In de proeftuinen ontstaat een beeld van hoe kind- en gezinsbescherming (0-100) volgens de leidende principes van het toekomstscenario vorm kan krijgen (emergentie). Er wordt breed erkend dat de nieuwe praktijk een zeer wezenlijke positieve ontwikkeling voor gezin en professional betekent. Ook zijn er maatschappelijke initiatieven aan te wijzen die het anders willen doen (zoals ‘Beweging van Nul’).

Gedeelde visie: *Men wil toe naar gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend.*

De visie en leidende principes van het Toekomstscenario worden nog altijd onderschreven door de betrokken partijen.

Hoewel discussies over de invulling en concretisering van de visie dit gegeven begrijpelijkerwijs naar de achtergrond doen bewegen, is dit vanuit transitieperspectief een uitgangspunt om aan vast te blijven houden.

En de beweging loopt vast:

Optimalisatie: Weinig besef bij het Rijk dat de transitie ook dáár plaats moet vinden

Spagaat tussen oud en nieuw: Vernieuwen terwijl de 'winkel open blijft'

Zoeken naar experimenteerruimte:
Onveiligheid, nieuwe praktijk onder vergrootglas

Destabilisatie: Steeds opnieuw incidenten en veroordelende rapporten

Urgentiebesef: De huidige manier van denken, doen en organiseren is onvolhoudbaar

Conflicterende logica's:
Repressie vs. zorg,
risicobeheersing vs.
systeemoorzaken aanpakken

De nieuwe praktijk: Nieuwe werkwijze brengt verlichting voor gezinnen en professionals

Afstand tussen praktijk en beleid:
Hoe institutionaliseren van de nieuwe praktijken?

Transitiepijn: Hoe hebben we dit ooit anders gedaan?

Gedeelde visie: Men wil toe naar een systeem dat gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend is

Waar het vastloopt

Optimalisatie: Weinig besef bij het Rijk dat de transitie ook daar plaats moet vinden

De betrokken ministeries zijn op zoek naar nieuwe praktijken vanuit het veld, maar zien slechts in beperkte mate de veranderingen die ook bij hen nodig zijn (en niet alleen in wet- en regelgeving).

Oplossingen worden reflexmatig gezocht vanuit bestaande uitgangspunten: formele rechtsbescherming voorop, gecentraliseerde controle.

Destabilisatie: Steeds opnieuw incidenten en veroordelende rapporten

Wachtlijsten, werkdruk en kosten blijven oplopen ook nu het aantal kinderbeschermingsmaatregelen daalt. Ouders worden niet serieus genomen (zie toeslagenaffaire).

Regelmatig komen er nieuwe veroordelende rapporten over de sector die tekortschiet. Wanneer calamiteiten in het nieuws komen, schiet de sector opnieuw in een kramp van risicobeheersing.

Conflicterende logica's: Repressie vs. zorg, risicobeheersing vs. systeemmoorzaken aanpakken

De positionering van jeugd- en gezinsbescherming tussen zorg en justitie, praktijk en beleid, oordelen en ondersteunen, rechtsgelijkheid en maatwerk, en korte en lange termijn zorgt voor conflicten tussen logica's.

Waar actoren elkaar op het niveau van waarden goed vinden, zijn de botsende manieren van denken, doen en organiseren moeilijk samen te brengen tot betekenisvolle beweging.

Waar het vastloopt

Afstand tussen praktijk en beleid: Hoe institutionaliseren van de nieuwe praktijken?

Hoewel in de proeftuinen nieuwe praktijken steeds meer vorm krijgen en er barrières duidelijk worden tussen nieuwe werkwijzen en de huidige institutionele kaders (maar ook financierings-structuren, cultuur en werkwijzen), ontbreekt het aan methodes om de vertaalslag te maken naar een inbedding van de nieuwe werkwijzen in beleid.

Beleidsmakers vinden het moeilijk om met de diversiteit van de proeftuinen om te gaan, en vragen naar bewijslast en uitgekristalliseerde 'bouwstenen' voor wetgeving. Proeftuinen missen rugdekking van het Rijk.

Spagaat tussen oud en nieuw: Vernieuwen terwijl de 'winkel open blijft'

Het kost de experimenterende regio's en partners steeds meer moeite om het oude en het nieuwe systeem naast elkaar draaiende te houden. De proeftuinstatus helpt wel in het opnieuw uitvinden van rollen, werkwijzen en cultuur, maar het oude stelsel wordt soms als 'terugvaloptie' gebruikt voor complexe gezinnen. Ook op beleidsniveau wordt het oude en het nieuwe vaak 'op dezelfde tafel' besproken en beslecht.

Ook spelen er valse tegenstellingen: zoals dat de nieuwe praktijk niet voldoende rechtsbeschermend zou zijn. Het huidige systeem faalt hier regelmatig, en rechtsbeschermdheid kan (en moet!) geborgd worden in nieuwe praktijken.

Waar het vastloopt

Transitiepijn: Hoe hebben we dit ooit anders gedaan?

In meerdere gesprekken kwam terug hoe het werken in de proeftuinen ook pijnlijk duidelijk maakt hoe er vóór de proeftuinen gewerkt werd. Professionals geven aan niet meer terug te willen (en kunnen) naar de eerdere manier van werken, en moeite te hebben met de rol die ze voorheen speelden in dit systeem.

Transitiepijn komt ook op in het ter discussie stellen van het bestaansrecht en de rol van bepaalde partijen, vooral rond het thema 'Regionale Veiligheidsteams'. De huidige governancestructuur van het programma vermoeilijkt het verkennen van vernieuwing op dit vlak.

Zoeken naar experimenteerruimte: Onveiligheid, nieuwe praktijk onder vergrootglas

Aan de ene kant hadden proeftuinen veel ruimte om te experimenteren (zie oorspronkelijke opdracht), maar die ruimte werd door opdrachtgevers gaandeweg steeds nauwer gemaakt, met onveiligheid voor professionals en gemeentes als gevolg.

Een andere veelvoorkomende dynamiek in transitie is dat het nieuwe direct getoetst wordt aan alle voorwaarden van het oude systeem, ook omdat er nog geen waardering bestaat voor nieuwe eigenschappen. In de proeftuinen werden praktijken in grijs gebied die elders in het land ook gangbaar zijn kritisch uitgelicht.

Wat staat er te doen?

Aanbevelingen voor vervolg

Aanbevelingen voor vervolg: wat staat er te doen?

Om bovenstaande transitiedynamieken productief te maken en de transitie te versnellen, stellen wij een aantal richtingen voor aan de opdrachtgevers om samen met regio's en partners parallel aan te werken:

1. **Transitieperspectief:** Er ontbreekt een breder en langere termijnbegrip van en strategie op transitie, wat bijdraagt aan de manier waarop de beweging vastloopt.
2. **Sturing in transitie:** Voor fundamentele verandering is meer nodig dan de opbouw van een nieuwe praktijk. Om weg te breken uit de dominante manier van doen, denken en organiseren is ook om- en afbouw nodig.
3. **Leren in en met de praktijk:** Richt een leerproces in dat werkt voor systeemverandering, gericht op de interactie tussen operationeel, tactisch en strategisch niveau om institutionele barrières te slechten.
4. **Transformatief vermogen:** Werk als departementen direct met de proeftuinen en regio's om de systemische barrières en kansen te identificeren waarop institutionele doorbraken nodig zijn.

1. Gebruik een **transitieperspectief** om de opgave te duiden

De proeftuinen hebben gewerkt om verander-energie aan te wakkeren en nieuwe praktijken te beproeven, maar de hier ontstane energie loopt aan tegen de cultuur, structuur en werkwijze van het huidige regime. Een breder begrip van en visie op transitie ontbreekt. Hierdoor is er ook geen samenhangende strategie, bijvoorbeeld over hoe de opgedane inzichten vertaald worden naar beleid, en hoe dat – in tegenstelling tot de hervormingen van de afgelopen decennia – nu wél tot betekenisvolle verandering gaat leiden.

Sturen in transitie begint bij een begrip van systemische verandering en een visie op hoe die te versnellen. Die inzichten zijn nodig om effectief te werken aan versnelling.

Denk aan:

- Onderkenning van de **hardnekkigheid van de status quo**. De dominante manier van doen, denken en organiseren is diep geworteld in de praktijken van alle betrokken actoren.
- **Het oplopen van druk is een onvermijdelijk gevolg** van het uitblijven van verandering. Zowel in incidenten, als in druk op organisaties en individuen.
- **Uitzoomen om de grotere beweging te zien** en daarop in te spelen. Wanneer je alleen vanuit het hier en nu redeneert verlies je het beeld van een transitie die veel langer, breder en groter is dan huidige ontwikkelingen.

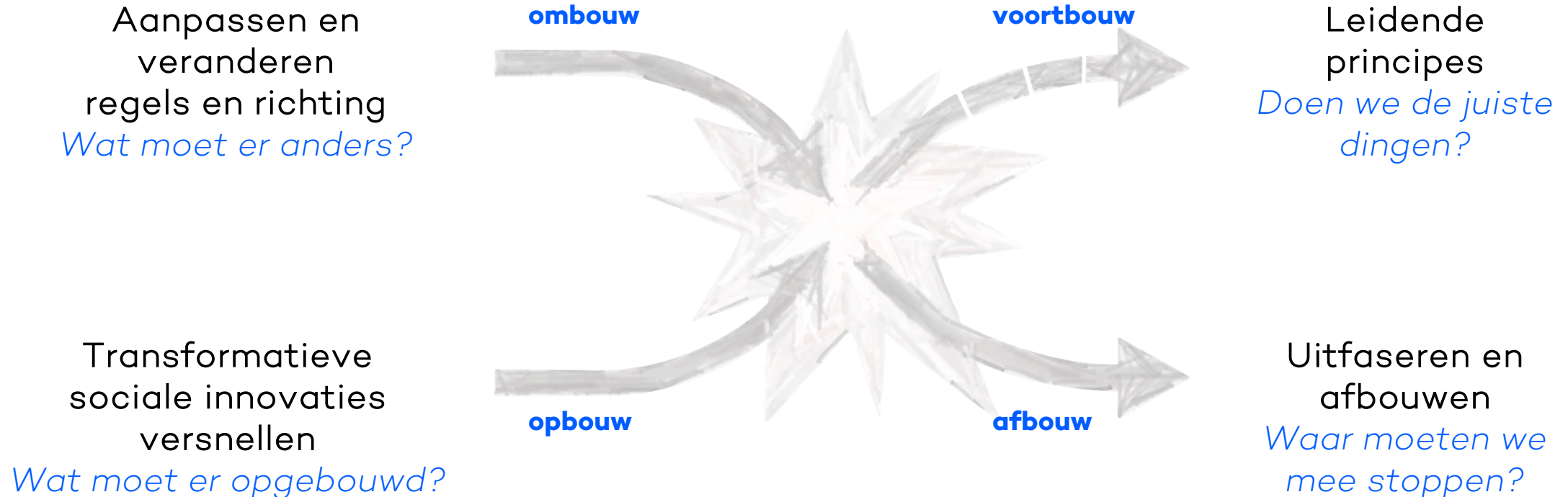
1. Gebruik een **transitieperspectief** om de opgave te duiden

- Onderlinge versterking en **verwevenheid van cultuur, structuur en werkwijze**. In gesprekken zagen we dat deze los gezien worden (“we moeten éérs de structuur goed neerzetten”, “er moet vooral iets gebeuren op cultuur”, “protocolen en methodes zijn het probleem”).
- **Transities verlopen niet lineair** en zijn niet planmatig te sturen. De voorontwikkeling loopt al lang, perioden van stagnatie en versnelling zijn onderdeel van iedere transitie, en ontwikkelingen ontstaan door gelijktijdige acties van betrokken actoren en hun context.
- **Padafhankelijkheid leidt tot *lock-in***: door voort te bouwen op wat we al hebben wordt

het steeds lastiger daarvan af te wijken. In het ontwikkelen van nieuwe manieren van denken, doen en organiseren is diversiteit daarom van grote waarde. Hoe langer je gelijktijdig verschillende paden kunt blijven bewandelen, hoe groter de kans dat datgene wat ontwikkeld wordt zich kan aanpassen aan verschillende contexten en ontwikkelingen.

- Doorslaggevende innovatie komt vaak voort uit ***co-evolutie van deeloplossingen***. Niet iedere innovatie hoeft in zichzelf een volledig werkende nieuwe manier van doen te bevatten. Juist door interactie tussen nieuwe manieren van doen, denken en organiseren en de versterkende dwarsverbanden die daaruit voortkomen ontstaan systeemdoorbraken.

2. Verbreed de strategie naar **sturing in transitie** – met focus op alleen opbouw blijf je terugschieten in dezelfde groef

3. Richt **leren in en met de praktijk** in voor verbetering én voor het doorbreken van institutionele barrières

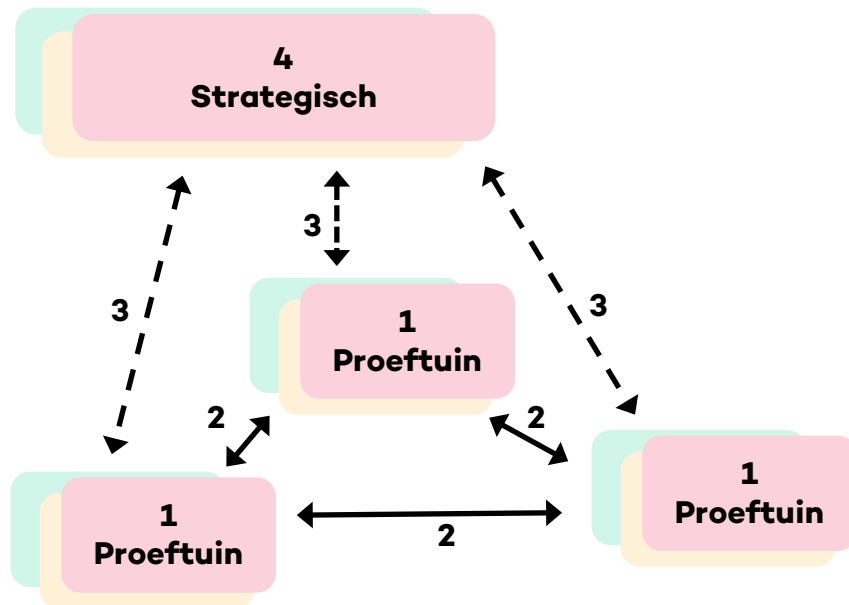
Hoe kunnen de proeftuinen voorbij het lokaal beproeven van de nieuwe werkwijze ook effectief bijdragen aan het slechten van systeembarrières (die het werken vanuit de leidende principes in de weg staan) en het vormen van effectief beleid voor de nieuwe praktijk? Hoe leren actoren samen wat er écht nodig is?

- Starten met een scherpe **analyse van barrières in het huidige regime** (of een actualisering van een dergelijke analyse wanneer die eerder gemaakt is). Wat staat betekenisvolle verandering richting de leidende principes écht in de weg?
- In kaart brengen **welke actoren welke kennis, leerervaringen, beelden, blinde vlekken en verandermacht** hebben. Nu ligt de meeste macht niet bij de partijen met de kennis over de nieuwe praktijk en barrières. Weinig partijen hebben voldoende overzicht om beslissingen te durven maken.
- Opstellen van een **dynamische leeragenda** o.b.v. deze analyses. Experimenteer in de proeftuinen op deze onderwerpen en identificeer vervolgstappen, randvoorwaarden en **doorbraakacties**.
- Zorg als beleidsmakers voor betrokkenheid in dit proces en maak de **vertaling** naar strategisch niveau. Opdrachtgevers en partners moeten opnieuw vertrouwen krijgen in dat wat er in de regio's geleerd wordt, hiervoor is een leerproces nodig dat hen deelgenoot maakt van de inzichten (continu, reflexief).

3. Richt **leren in en met de praktijk** in voor verbetering én voor het doorbreken van institutionele barrières

Hoe kan dat eruit zien?

Leren op verschillende niveaus:

1. In de proeftuin: Opdrachten op basis van strategische leeragenda (operationeel).
2. Tussen proeftuinen: Leergemeenschap voor vergelijken van alternatieven en strategieën (operationeel).
3. Tussen praktijk en beleid: Coalities met trekkers van proeftuinen, beleidsmakers en andere expertise (juridisch, ervaringsdeskundigheid, etc.) op institutionele barrières en randvoorwaarden te bespreken en agenderen. Duidingssessies rondom lessen en inzichten uit de proeftuinen om het geleerde te wegen en om eigenaarschap van opdrachtgevers over de lessen te vergroten (tactisch).
4. Sturing: Strategische transitiegesprekken om leervragen en kennisagenda te formuleren in relatie tot transitievisie (strategisch).

4. Ga gericht aan de slag met het vergroten van het transformatief vermogen in de departementen

Werken aan transitieopgaven vraagt om nieuwe competenties. Van professionals in de praktijk, van gemeenten, én die van het Rijk. Ook wanneer je allemaal werkt vanuit dezelfde waarden, heb je te maken met nieuwe praktijken die niet in bestaande processen passen, besluiten die te laat of niet worden genomen, silo's die beoogde samenhang in de weg staan, en een steeds verder oplopende druk die het alleen maar lastiger maakt om af te wijken van bestaande afspraken en richtlijnen.

Complexiteit van opgaves, lange tijdlijnen en een grillig verloop maken dat een andere manier van werken nodig is, met gerichte interventies op (institutionele) barrières voor de gewenste verandering.

Dit vraagt om een aanpak die doorlopend barrières in kaart brengt en met een diversiteit aan expertises (o.a. juridisch, ervaringsexpertise, beleidsmakers en praktijk) werkt aan het slechten hiervan.

In het onderzoek zagen we dat veel hiervan al onderdeel is van het programma, en toch is er meer nodig voor institutionele doorbraken en het vergroten van transformatief vermogen in de departementen. Hoewel de uitgangspunten van het programma veelal in lijn zijn met de adviezen in deze pagina's, zijn de opdrachtgevers (en een deel van de partners) ons inziens onvoldoende deelgenoot geworden van de opgave.

Vervolg op volgende pagina

4. Ga gericht aan de slag met het vergroten van het **transformatief vermogen** in de departementen

Vanuit de gesprekken die we hebben gevoerd zien we het effectiever deelgenoot maken van met name de strategische lagen van de ministeries als een van de belangrijkste vervolgstappen. Hoewel er vanuit de proeftuinen een grote (en zeer welkome) stroom aan nieuwe inzichten en ervaringen kwam, is er onvoldoende tijd geweest (of genomen) voor opdrachtgevers om die te wegen.

Die beperkte betrokkenheid was mogelijk door het voortvarend te werk gaande programmateam tussen de proeftuinen en opdrachtgevers. Hier werd een veelheid inzichten opgehaald, vertaald en verwerkt. Maar daarmee werd op die capaciteiten in de departementen geen beroep gedaan en ‘landde’ het geleerde onvoldoende.

Het vergroten van het transformatief vermogen kan door meer inzetten op actieve betrokkenheid van beleidsmakers. In het formuleren van barrières, het aanpakken hiervan en het wegen van de inzichten zoals besproken in voorgaande pagina's. Want hoewel actieonderzoek onderdeel is van het programma, wordt hier beperkt aan deelgenomen door de departementen zelf, terwijl hierin juist de sleutel ligt.

Door te werken vanuit co-creatie tussen praktijk, onderzoek en beleid*, parallel aan het maken van datzelfde beleid en met een focus op het praktisch hanteerbaar maken van de inzichten, kan de **lerende aanpak** die centraal stond in de proeftuinen en het programmateam óók **verspreiden naar de departementen**.

Over DRIFT

Over DRIFT: the Dutch Research Institute for Transitions

We werken aan **know-how** en **how-to** voor transities. Dat doen we door middel van **onderzoek, onderwijs, advies & activisme**.

Samen ontdekken we de dynamiek van **fundamentele verandering**.

Zo versnellen we transities naar duurzame en rechtvaardige energie, zorg, mobiliteit, landbouw en nog veel meer.

Een presentatie van de DRIFT Transition Academy met het X-curve model (Loorbach et al. 2017; Hebinck et al. 2022)

drift for transition

Floor van den Elzen

vandanelzen@drift.eur.nl

Sophie Buchel

buchel@drift.eur.nl